

ที่ กษ ๑๒๐๔/ว ๓๓/๕๕

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีทายาทของเกษตรกรผู้ถึงแก่ความตายไม่สามารถนำเอกสารหลักฐานแสดงสิทธิ
ที่เกษตรกรผู้ถึงแก่ความตายได้รับจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด

- อ้างถึง ๑. หนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ด่วนที่สุด ที่ กษ ๑๒๐๔/ว ๓๔๔๑
ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔
๒. หนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ด่วนที่สุด ที่ กษ ๑๒๐๔/ว ๘๙๙
ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
๓. บันทึกข้อตกลงในการดำเนินงาน ระหว่าง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) กับ
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เรื่อง การให้ผู้ได้รับสิทธิจากการปฏิรูปที่ดิน
เพื่อเกษตรกรรมขอรับสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตามที่ ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
ในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการ
ทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔ (ระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔) ข้อ ๒๒ ข้อ ๒๓ ข้อ ๓๐
และข้อ ๓๑ ประกอบกับข้อ ๓.๒.๒ ของคำสั่งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ที่ ๔๐๔/๒๕๖๔
ที่แนบท้ายหนังสือที่อ้างถึง ๑ และข้อ ๓ ของหนังสือที่อ้างถึง ๒ ได้กำหนดให้ทายาทผู้ประสงค์จะขอรับ
การตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ หรือทายาทผู้ประสงค์จะขอรับการจัดที่ดินแทนที่เกษตรกร
ผู้ถึงแก่ความตาย มีหน้าที่ต้องยื่นคำขอต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (ส.ป.ก.จังหวัด) ภายในระยะเวลา
ที่กำหนด ซึ่งทายาทแต่ละรายสามารถใช้สิทธิยื่นคำขอต่อ ส.ป.ก.จังหวัด แยกต่างหากจากกันได้
โดยไม่จำเป็นต้องยื่นหนังสือแสดงการสละสิทธิของทายาทรายอื่น ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

เนื่องจาก ส.ป.ก. ได้รับข้อร้องเรียนจากทายาทของเกษตรกรผู้ถึงแก่ความตายเป็นจำนวนมาก
ว่า ส.ป.ก.จังหวัด บางแห่งได้กำหนดเงื่อนไขให้ทายาทผู้ยื่นคำขอจะต้องนำหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์
ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑) ไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นเอกสารประกอบคำขอ ซึ่งทายาทบางรายไม่อาจ
ดำเนินการตามเงื่อนไขดังกล่าวได้โดยสภาพอันเนื่องมาจากข้อจำกัดในแต่ละกรณี เช่น เกษตรกรผู้ถึงแก่ความตาย
มีทายาทเกินกว่า ๑ ราย แต่เอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ อยู่ในความครอบครองของทายาทเพียงรายเดียวซึ่งทายาทนั้น
อาจจะใช้หรือไม่ใช้สิทธิยื่นคำขอตามระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ หรือเกษตรกรผู้ถึงแก่ความตายได้นำเอกสาร
ส.ป.ก. ๔-๐๑ ไปใช้เป็นหลักประกันการขอรับสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
ตามบันทึกข้อตกลงที่อ้างถึง ๓ เป็นต้น โดยในกรณีเช่นว่านี้หาก ส.ป.ก.จังหวัด ปฏิเสธไม่รับคำขอของทายาท
ที่ไม่มีเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ มาแสดงดังกล่าว อาจเป็นเหตุให้ทายาทนั้นเสียสิทธิในการยื่นคำขอภายใน
ระยะเวลาที่กำหนดและอาจเข้าลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชน
เกินสมควร ดังนั้น ส.ป.ก. จึงขอให้จังหวัดโปรดมอบหมายให้ ส.ป.ก.จังหวัด ดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติ
กรณีทายาทของเกษตรกรผู้ถึงแก่ความตายไม่สามารถนำเอกสารหลักฐานแสดงสิทธิที่เกษตรกรผู้ถึงแก่ความตาย
ได้รับจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ๔-๐๑ หรือสัญญาเช่าที่ดิน หรือสัญญาเช่าซื้อที่ดิน) มาแสดง
ต่อเจ้าหน้าที่ ดังต่อไปนี้

/๑. ในกรณี...

๑. ในกรณีที่ทายาทผู้ยื่นคำขอไม่สามารถนำเอกสารหลักฐานแสดงสิทธิที่เกษตรกรผู้ถึงแก่ความตายได้รับจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ๔-๐๑ หรือสัญญาเช่าที่ดิน หรือสัญญาเช่าซื้อที่ดิน) มาแสดงต่อเจ้าหน้าที่เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาคำขอ ให้เจ้าหน้าที่รับคำขอของทายาทดังกล่าวและบันทึกเหตุผลที่ทายาทไม่อาจนำเอกสารดังกล่าวมาแสดงได้พร้อมกับคำขอนั้นโดยให้ทายาทนั้นลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ สามารถดำเนินการตรวจสอบและบันทึกเหตุผลดังกล่าวหลังจากกระบวนการรับคำขอได้

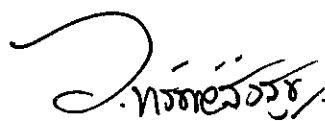
๒. หากเอกสารหลักฐานแสดงสิทธิที่เกษตรกรผู้ถึงแก่ความตายได้รับจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ๔-๐๑ หรือสัญญาเช่าที่ดิน หรือสัญญาเช่าซื้อที่ดิน) อยู่ในความครอบครองของ ธ.ก.ส. ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในบันทึกข้อตกลงที่อ้างถึง ๓ เมื่อปฏิรูปที่ดินจังหวัดได้พิจารณาคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่ทายาทผู้ยื่นคำขอตามระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๒๒ ข้อ ๒๓ ข้อ ๓๐ และข้อ ๓๑ แล้ว ให้ ส.ป.ก.จังหวัด มีหนังสือถึง ธ.ก.ส. สาขาที่ครอบครองเอกสารดังกล่าวเพื่อแจ้งรายชื่อของทายาทผู้ซึ่งได้รับการจัดที่ดินจากการตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อหรือได้รับการจัดที่ดินแทนที่เกษตรกรผู้ถึงแก่ความตาย และขอให้ ธ.ก.ส. นำส่งเอกสารหลักฐานแสดงสิทธิที่เกษตรกรผู้ถึงแก่ความตายได้รับจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ๔-๐๑ หรือสัญญาเช่าที่ดิน หรือสัญญาเช่าซื้อที่ดิน) ให้แก่ ส.ป.ก. ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด เพื่อ ส.ป.ก.จังหวัด จะได้ดำเนินการบันทึกการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนหรือจัดทำสัญญาให้สอดคล้องกับคำสั่งในการคัดเลือกและจัดที่ดินของปฏิรูปที่ดินจังหวัด ตลอดจนแจ้งให้ ธ.ก.ส. ทราบถึงหน้าที่ของทายาทในฐานะผู้รับโอนหนี้สินของเกษตรกรผู้ถึงแก่ความตายที่มีอยู่กับ ธ.ก.ส. เพื่อให้ ธ.ก.ส. ดำเนินการจัดทำสัญญาแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวลูกหนี้ต่อไป

๓. หากเอกสารหลักฐานแสดงสิทธิที่เกษตรกรผู้ถึงแก่ความตายได้รับจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ๔-๐๑ หรือสัญญาเช่าที่ดิน หรือสัญญาเช่าซื้อที่ดิน) อยู่ในความครอบครองของบุคคลซึ่งไม่มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ ส.ป.ก.จังหวัด มีหนังสือเรียกให้บุคคลนั้นนำส่งเอกสารดังกล่าวคืนให้แก่ ส.ป.ก. ภายในระยะเวลาที่กำหนด หากฝ่าฝืนให้ดำเนินคดีกับบุคคลผู้ครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อไป

อนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า การครอบครองเอกสารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามข้อ ๓ มีสาเหตุมาจากการกระทำของเกษตรกรซึ่งผิดสัญญาหรือฝ่าฝืนหน้าที่ตามที่ระเบียบกำหนดก่อนถึงแก่ความตาย ให้ ส.ป.ก.จังหวัด พิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๔ หรือข้อ ๓๒ แห่งระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยเคร่งครัด กล่าวคือ หากเกษตรกรซึ่งได้รับการจัดให้เข้าทำประโยชน์ตามเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ได้โอนการทำประโยชน์ในที่ดินไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนไปยังบุคคลอื่น ห้ามมิให้มีการจัดที่ดินแทนที่ให้แก่ทายาทของเกษตรกรรายนั้น แต่หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า การครอบครองเอกสารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายข้างต้น มีสาเหตุมาจากการกระทำของทายาทรายใดรายหนึ่งหรือหลายรายซึ่งเป็นผู้ที่โอนการทำประโยชน์ในที่ดินให้แก่บุคคลภายนอก ในกรณีที่ทายาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำนั้นได้ยื่นคำขอรับการตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อหรือขอรับการจัดที่ดินแทนที่เกษตรกรผู้ถึงแก่ความตาย ให้ ส.ป.ก.จังหวัด ออกคำสั่งปฏิเสธไม่รับคำขอดังกล่าว เนื่องจากการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตเพราะทายาทมีพฤติการณ์สละเจตนารครอบครองที่ดินและไม่ประสงค์จะประกอบเกษตรกรรมในที่ดินนั้นมาตั้งแต่ต้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิระโรจน์ ทรัพย์สงสุข)

สำนักกฎหมาย

เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๘๑-๒๘๐๔